

จดหมายข่าว

ราชบัณฑิตยสถาน

สนามเสือป่า เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐ โทร. ๐ ๒๓๕๖ ๐๕๖๖-๗๐ โทรสาร ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๙๐

ปีที่ ๑๙

ฉบับที่ ๒๒๓

ธันวาคม ๒๕๕๒

ISSN 0857-7064

ข่าวราชบัณฑิตยสถาน

*** ราชบัณฑิตยสถานจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การจัดการความรู้ในองค์กร : การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการจัดพิมพ์หนังสือ” ขึ้น เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ณ ห้องประชุม ๔๐๑-๔๐๓ ชั้น ๔ กองวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสถาน โดยมีนายสันติ ลอรัชวี นายชจร พิรกิจ และนายคาลิล พุฒตาล ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดทำและออกแบบสื่อต่าง ๆ เป็นวิทยากร ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของราชบัณฑิตยสถานนำความรู้ที่ได้จากฝึกอบรมไปปรับปรุงการจัดพิมพ์หนังสือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

*** ราชบัณฑิตยสถานจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การกำหนดนโยบายทางวิชาการของราชบัณฑิตยสถาน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๗” เมื่อวันที่ ๑๒ - ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ณ โรงแรมจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพฯ สเปาแอนด์รีสอร์ท จังหวัดนครราชสีมา โดยมีราชบัณฑิต ภาคีสมาชิก และเจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน รวม ๓๔ คน เข้าร่วมประชุม ทั้งนี้มี ศาสตราจารย์ ดร.เปี่ยมศักดิ์ เมนะเศวต อุปนายก ราชบัณฑิตยสถาน คนที่ ๑ และประธานคณะกรรมการส่งเสริมกิจการราชบัณฑิตยสถาน เป็นประธาน

***ราชบัณฑิตยสถานจัดประชุมวิชาการเรื่อง “๑๒๐ ปี ศาสตราจารย์ พระยาอนุมานราชธน ราชบัณฑิต ปราชญ์ของโลก” ขึ้น เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ เวลา ๙.๐๐-๑๕.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๕๐๑ - ๕๐๓ ชั้น ๕ ราชบัณฑิตยสถาน สนามเสือป่า โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา บริสุทธิ์ นายกราชบัณฑิตยสถาน เป็นประธานเปิดงาน หลังจากเปิดงานแล้ว ศาสตราจารย์ นายแพทย์อรุณสิทธิ์ เวชชาชีวะ ราชบัณฑิต อดีตนายกราชบัณฑิตยสถาน แสดงปาฐกถาพิเศษเรื่อง “ศาสตราจารย์ พระยาอนุมานราชธน ปราชญ์ของโลก” ต่อจากนั้นมีการอภิปรายช่วงเช้า เรื่อง “พระยาอนุมานราชธนกับภาษา วรรณคดี และงานแปล” ช่วงบ่ายมีการอภิปรายเรื่อง “พระยาอนุมานราชธนกับศาสนา ประเพณี และวิถีชีวิต และนิทานพื้นบ้าน” ทั้งนี้ คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ ราชบัณฑิต เป็นประธานกรรมการดำเนินงานจัดงานดังกล่าว

***ราชบัณฑิตยสถานจัดฝึกอบรม “การจัดการความรู้ของราชบัณฑิตยสถานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการประชาชน” เมื่อวันที่ ๑๙ - ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ณ โรงแรมมิลฟอร์ดพาราไดซ์ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดย นางนัยนา วราอัศวปติ เลขานุการกรม เป็นประธานเปิดงานและบรรยายเรื่อง “ความสำคัญของการจัดการความรู้ภายในองค์กร” และนางสาวสุปัญญา ชมจินดา ผู้อำนวยการศูนย์ประชาสัมพันธ์ บรรยายเรื่อง “การจัดการความรู้ของราชบัณฑิตยสถานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการประชาชน” การฝึกอบรมนี้มีข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของราชบัณฑิตยสถานเข้าร่วมการอบรม จำนวนทั้งสิ้น ๗๒ คน

*** ราชบัณฑิตยสถานจัดกิจกรรมปีใหม่ ๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๔-๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ณ บริเวณโถง ชั้น ๑ ราชบัณฑิตยสถาน โดยมีการจัดงานบazaar ปีใหม่ ๒๕๕๓ ตามดำริของศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา บริสุทธิ์ นายกราชบัณฑิตยสถาน ในการดำเนินการนี้ นายกราชบัณฑิตยสถาน อุปนายกราชบัณฑิตยสถาน คนที่ ๑ อุปนายกราชบัณฑิตยสถาน คนที่ ๒ ราชบัณฑิต ภาคีสมาชิก ประธานและกรรมการวิชาการ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของราชบัณฑิตยสถานได้มอบสิ่งของต่าง ๆ มาให้จำหน่าย เพื่อหารายได้สมทบเข้าสวัสดิการของราชบัณฑิตยสถาน ทั้งนี้ นายกราชบัณฑิตยสถานได้ให้เกียรติเป็นประธานเปิดงาน “บazaar ปีใหม่ ๒๕๕๓” ของราชบัณฑิตยสถาน เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ เวลา ๙.๐๐ น. และเปิดงานปีใหม่ ๒๕๕๓ เมื่อวันที่ศุกร์ที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ เวลา ๑๕.๓๐ น.

สรุปการบรรยายเสนอผลงานค้นคว้าและวิจัย ของราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกต่อที่ประชุมสำนักสำนัก

สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง

- วันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ รองศาสตราจารย์ ดร.ชาย โพธิ์ลีตา ภาคีสมาชิก ภาควิชาสังคมศาสตร์ สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บรรยายเรื่อง “เกิดอะไรขึ้นกับครอบครัว” ความโดยสรุปว่า เพื่อทำความเข้าใจว่าอะไรเกิดขึ้นกับครอบครัว และสิ่งเหล่านั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร เราจะต้องพิจารณาครอบครัวโดยแยกองค์ประกอบออกเป็น ส่วน ๆ มีข้อมูลสนับสนุนค่อนข้างชัดเจนว่าการเปลี่ยนแปลงในครอบครัวไทยในปัจจุบันอย่างน้อย ๒ ด้าน คือ การเปลี่ยนแปลงในด้านการเริ่มสร้างครอบครัว หรือการแต่งงาน กับการหย่าหรือการสิ้นสุดลงของการเป็นครอบครัว นักสังคมศาสตร์ใช้คำว่า “ครอบครัว” และ “ครัวเรือน” ในความหมายที่ต่างกันเล็กน้อย คำแรกนั้นหมายถึงที่กลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดและการแต่งงานเป็นหลัก ส่วนคำหลัง หมายถึง การอยู่อาศัย การแต่งงาน และการหย่า การแต่งงานเป็นการเริ่มต้นของครอบครัว ด้วยการที่ชายหญิงคู่หนึ่งตกลงร่วมชีวิตกันเพื่อสร้างครอบครัวของตน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะผูกพันกันไปตลอดชีวิต แต่ในปัจจุบัน การแต่งงานได้เปลี่ยนแปลงไปมาก (๑) คนไทยชะลอเวลาการเริ่มสร้างครอบครัวกันมากขึ้น (๒) ขณะเดียวกันความแพร่หลาย หรือความชุกของการแต่งงานในสังคมก็ลดลง (๓) รูปแบบการแต่งงานตามที่เคยปฏิบัติกันมาแต่เดิมเปลี่ยนไป (๔) การเพิ่มขึ้นของการหย่าร้าง คนไทยชะลอการสร้างครอบครัว และครองโสดมากขึ้น

ในเรื่องการแต่งงาน การเปลี่ยนแปลงในการเริ่มสร้างครอบครัวที่เกิดขึ้นนั้นนับว่าสำคัญพอสมควร แม้การเปลี่ยนแปลงนี้จะเกิดขึ้นช้า ๆ แต่ก็เกิดขึ้นต่อเนื่องมาตลอด แสดงว่าพลังหรือปัจจัยที่ขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้ดำรงอยู่และทำหน้าที่ตลอดเวลา ในเมืองใหญ่หรือในภาคที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจมาก คนจะเริ่มตั้งชีวิตครอบครัวช้ากว่าในภาคอื่น ๆ พฤติกรรมการแต่งงานของคนเราจะตอบสนองกับความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม ในลักษณะที่เศรษฐกิจและสังคมเจริญมาก คนมีแนวโน้มที่จะแต่งงานช้าลง ผู้มีการศึกษาสูงมักจะเริ่มชีวิตครอบครัวช้ากว่าผู้มีการศึกษาต่ำ และผู้ทำงานวิชาชีพที่ต้องใช้ความรู้และทักษะสูงก็มักจะแต่งงานช้ากว่าผู้ทำงานประเภทที่ต้องใช้แรงงานหรือทำงานส่วนตัวที่มีความมั่นคงน้อย ในระดับภาค ภาพรวมความเปลี่ยนแปลงก็คล้ายกับในระดับประเทศ คือมีประชากรชายหญิงที่ครองโสดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคนไทยทุกวันนี้ชะลอการแต่งงานไว้จนอายุใกล้ ๓๐ ปี ปรากฏการณ์นี้ถือว่าเป็นผลมาจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่สูงขึ้น ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนทำให้เกิดการชะลอการแต่งงาน ได้แก่ การที่คนมีการศึกษาสูงขึ้น มีสัดส่วนของผู้ที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ขณะเดียวกันจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองและมีวิถีชีวิตแบบเมืองก็เพิ่มขึ้นด้วยปรากฏการณ์ที่คนจำนวนมากชะลอการแต่งงานไว้จนอายุสูงขึ้น การเลื่อนการแต่งงานออกไปจนอายุมากขึ้น รวมทั้งการครองโสดถาวร เป็นปรากฏการณ์ที่พบในประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ด้วย แต่อัตราในเรื่องนี้แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ รูปแบบการแต่งงานเริ่มถูกท้าทาย

แต่เดิมมา รูปแบบของการอยู่กินระหว่างชายกับหญิงที่สังคมถือว่าเป็นการแต่งงานคือการที่ทั้งสองฝ่ายอยู่ร่วมกันโดยสมัครใจโดยปกติก็มักจะมีการจัดพิธีตามประเพณีอย่างใดอย่างหนึ่ง การจดทะเบียนตามกฎหมายจะมีหรือไม่ไม่ใช่ประเด็นสำคัญ แต่ความสำคัญดูเหมือนจะเริ่มถูกท้าทาย เพราะในระยะหลังมีรูปแบบของการอยู่กินกันแบบใหม่เกิดขึ้น การอยู่กินกันของชายหนุ่มหญิงสาวเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเรื่อยๆ ในกลุ่มคนรุ่นใหม่จำนวนหนึ่ง และมักพบเห็นได้ในบริบทของสังคมเมืองรูปแบบคือการที่หนุ่มสาวที่ถูกใจชอบพอกันตกลงอยู่ร่วมกัน เท่าที่ปรากฏมีการเรียกว่า “การอยู่ร่วม” บ้าง “อยู่ก่อนแต่ง”

บ้าง หรือ “ชีวิตคู่ที่ออกแบบเอง” บ้าง ในเอกสารภาษาอังกฤษไม่เรียกการอยู่กินแบบนี้ว่า marriage แต่เรียกว่า “cohabitation” การอยู่ก่อนแต่งเช่นนี้แพร่หลายในประเทศที่อยู่ทางแถบเหนือของยุโรปตั้งแต่ราวทศวรรษ ๑๙๗๐ โดยเฉพาะสวีเดนและเดนมาร์ก ในเอเชียประเทศที่พัฒนาแล้วเช่นญี่ปุ่น ในยุโรปและอเมริกา

ปรากฏการณ์การอยู่ก่อนแต่งมีความสำคัญ ๒ ประการ คือ เป็นรูปแบบของการใช้ชีวิตที่มุ่งสนองความต้องการทางอารมณ์ของบุคคลเป็นสำคัญ และเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกันก่อนการตัดสินใจจะแต่งงานหรือไม่แต่งงานในภายหลัง ทำให้สถาบันครอบครัวอยู่ในสภาพที่ไม่มีความมั่นคงเท่าที่ควร ถ้าการพัฒนาทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมในประเทศไทยดำเนินไปในเส้นทางเดียวกับที่สังคมในยุโรปและอเมริกาได้ดำเนินมาแล้ว ก็อาจเป็นไปได้ว่าแรงจูงใจที่นำไปสู่การอยู่กินกันโดยไม่มีการแต่งงานจะมีมากขึ้น การหย่าร้างเป็นมิติของครอบครัวไทยที่มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงเวลา ๑๕ ปีที่ผ่านมา แต่เนื่องจากไม่ใช่ผู้ที่หย่าร้างทุกคนได้จดทะเบียนหย่า การเพิ่มขึ้นของการหย่าเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความไม่มั่นคงของครอบครัว และความไม่มั่นคงนั้นกำลังยกระดับสูงขึ้นเรื่อย ๆ ผลลัพธ์ที่ตามมาอย่างหนึ่งคือการเพิ่มขึ้นของครอบครัวที่หัวหน้าไม่มีคู่ โดยเฉพาะที่มีหัวหน้าเป็นหญิง การเปลี่ยนแปลงในขนาดและโครงสร้างในช่วงเวลา ๓๐-๔๐ ปีที่ผ่านมาครอบครัวไทยมีขนาดเล็กลง

ทุกวันนี้การอยู่อาศัยในลักษณะที่เรียกว่าครัวเรือนมีรูปแบบหลากหลาย ครัวเรือนไม่ใช่เฉพาะหน่วยที่ประกอบด้วยพ่อแม่ลูก หรือพ่อแม่ลูกและญาติอื่น ๆ เท่านั้น แต่ยังมีครัวเรือนประเภทอื่นอีก คือ ครัวเรือนที่มีสมาชิกอยู่เพียงคนเดียว และที่อยู่กันเพียง ๒ คน เป็นอันชัดเจนว่าขนาดครอบครัวเล็กลง และรูปแบบการอยู่อาศัยก็มีการปรับตัวตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป ครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เป็นการปรับตัวของครอบครัวที่สนองตอบต่อลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรม ครอบครัวไทยเปลี่ยนจากการเป็นครอบครัวขยายในอดีตสู่การเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นในปัจจุบัน ปรากฏการณ์เกี่ยวกับครัวเรือนอีกอย่างหนึ่งที่ควรกล่าวถึงคือ การสร้างและการดำรงชีวิตประจำวันของครัวเรือนที่อยู่อยู่กับกระแสโลกาภิวัตน์ ครัวเรือนแบบนี้เรียกว่า “ครัวเรือนโลกาภิวัตน์” เช่น การแต่งงานและการสร้างครอบครัวของหญิงไทยในชนบทกับคู่สมรสชาวต่างประเทศ การแต่งงานนี้ถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ลักษณะเด่นของ “ครัวเรือนโลกาภิวัตน์” คือเป็นครัวเรือนที่ดำรงอยู่โดยอาศัยกระแสโลกาภิวัตน์ค่อนข้างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการแต่งงานหรือการดำเนินชีวิตประจำวันของครัวเรือน รูปแบบการสร้างและการดำเนินชีวิตครอบครัวเช่นนี้เป็นไปได้ เพราะในกระแสโลกาภิวัตน์นั้น เงิน (ทุน) คน (แรงงาน) เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร สามารถเคลื่อนไหวข้ามชาติได้อย่างแทบไม่มีข้อจำกัด ความสัมพันธ์ในครอบครัวเปลี่ยนไป

ความสัมพันธ์ภายในครัวเรือนมี ๒ มิติ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกต่างรุ่น (แนวตั้ง) และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกรุ่นเดียวกัน (แนวนอน) ข้อมูลระดับประเทศเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ๒ มิตินี้มีจำนวนค่อนข้างจำกัด กรณีตัวอย่างที่แสดงถึงคุณภาพของความสัมพันธ์ในครอบครัวในปัจจุบัน จะเห็นได้จากการดูแลบุตรที่ยังเล็กและการดูแลผู้สูงอายุ ภายใต้สถานการณ์ที่การย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองในกลุ่มคนวัยแรงงานมีอัตราสูงอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ ทำให้เด็กที่กำลังต้องการความอบอุ่นและการเอาใจใส่จากพ่อแม่ และผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในครอบครัวมีความหมาย

หลายอย่าง ทั้งต่อตัวบุคคลและต่อสังคม ประการแรก ในเรื่องการชะลอการแต่งงานออกไป ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ชัดเจนในปัจจุบัน มองในแง่ดี อาจเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อคนหนุ่มสาว เพราะการชะลอการแต่งงานออกไป ทำให้คนหนุ่มสาวได้ใช้ชีวิตในช่วงดังกล่าวนี้ยาวนานขึ้น ประการที่ ๒ การหย่าร้างที่เพิ่มขึ้นน่าจะมองว่าเป็นความอ่อนแอของครอบครัวก็ได้ แต่จากมุมมองของสามีภรรยาที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าจะไม่ใช่สิ่งที่น่ายินดีแต่สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องอีกฝ่ายหนึ่งคือ บุตร การหย่าร้างอาจมีผลกระทบต่ออย่างสำคัญ และโดยมากจะเป็นผลกระทบต่อลูก ประการที่ ๓ ครีวเรือนในปัจจุบันไม่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงเฉพาะในเรื่องขนาดและโครงสร้าง เท่านั้น แต่ยังมีแนวโน้มปรากฏชัดเจนขึ้นเรื่อย ๆ ว่า รูปแบบของการเริ่มสร้างครอบครัว และรูปแบบการอยู่อาศัย จะมีความหลากหลายมากขึ้น ไม่ว่าแนวโน้มนี้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมตรง ๆ หรือมาจากอิทธิพลของปัจเจกนิยมที่สำคัญคือด้านความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว อันมีผลต่อการให้เวลาและเอาใจใส่ดูแลกันตามที่คาดหวัง ปัจจุบันอาจจะเร็วเกินไปและน่าจะไม่ต้องที่จะกล่าวถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวไทยได้มาถึงจุดที่เป็นปัญหาแล้ว เช่น ความรุนแรงในครอบครัว และการที่เด็กและผู้สูงอายุไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร ซึ่งเป็นสิ่งบอกเหตุว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวอาจจะเริ่มออกอาการที่น่าเป็นห่วงแล้วก็ได้

- วันพุธที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๒ **รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล สิริกาญจน** ภาควิชาสังคมศึกษา สาขาวิชาสังคมวิทยา บรรยายเรื่อง “แนวคิดทางจริยศาสตร์แบบลัทธิเจตจำนงในงานเขียนของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)” ความโดยสรุปว่า คำว่า “ลัทธิเจตจำนง” เป็นศัพท์บัญญัติของคำว่า Voluntarism หมายถึง ทรรศนะที่ถือว่าเจตจำนงของมนุษย์เป็นมาตรการสูงสุดในการตัดสินการกระทำทางศีลธรรมว่า ดีหรือชั่ว ถูกหรือผิด เป็นบุญหรือเป็นบาป Voluntarism ในทางจริยศาสตร์ หมายถึง หลักการที่ถือว่าเจตจำนงของมนุษย์เป็นศูนย์กลางของประเด็นปัญหาทั้งหมดทางศีลธรรมและจริยธรรม

ผู้ที่ริเริ่มใช้คำว่า Voluntarism เป็นคนแรกคือ แฟร์ดินันด์ เทนนิส เมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๓ ในการแยกความแตกต่างระหว่างชุมชนตามธรรมชาติกับสมาคมโดยสมัครใจ นักปรัชญาตะวันตกที่มีทรรศนะทางจริยศาสตร์แบบลัทธิเจตจำนงมีอยู่หลายคน ในที่นี้จะขอลำดับถึงทรรศนะของอิมมานูเอล คานท์ นักปรัชญาชาวเยอรมัน ผู้มีแนวคิดเรื่องเจตจำนงบางแง่มุมที่พอจะเทียบเคียงให้เข้าใจลัทธิเจตจำนงในงานเขียนของพระพรหมคุณาภรณ์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อิมมานูเอล คานท์เป็นนักจริยศาสตร์แบบลัทธิเจตจำนง เพราะเขาเชื่อว่าการตัดสินทางจริยธรรมว่าสิ่งใดถูกหรือผิด ดีหรือชั่วนั้น ขึ้นอยู่กับเจตจำนงทางศีลธรรม ลักษณะความคิดของคานท์อาจจำแนกได้ดังนี้ การสำนึกในเรื่องดีชั่วที่แท้จริงนั้น ไม่ได้เกิดจากการอบรมสั่งสอนและประเพณีวัฒนธรรม แต่เกิดจากสมรรถภาพทางจิตที่เป็นเสรีจากประสพการณ์ทั้งปวงและเป็นกลไกของเหตุผลภาคปฏิบัติ ที่อยู่ในจิตมนุษย์ซึ่งเข้าถึงข้อมูลได้โดยตรง เจตจำนงเสรีที่เป็นเจตจำนงที่ดีทำให้เกิดความสำนึกและการกระทำที่เรียกว่า “หน้าที่เพื่อหน้าที่”

ในปัจจุบันเราเรียกแนวคิดดังกล่าวว่า “ทฤษฎีกรรมนิยมธรรม” ทฤษฎีนี้ถือว่าการจะตัดสินการกระทำทางศีลธรรมว่าดีหรือชั่ว ให้ถือเอาเจตจำนงที่กระทำตามหน้าที่ทางศีลธรรมเป็นเกณฑ์ตัดสิน ไม่นำผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำมาตัดสิน การทำความดีในทรรศนะของคานท์จึงต้องมาจากคุณภาพทางจิต มิใช่ผลของการกระทำ มิใช่กระทำเพราะผลของการกระทำทำให้เราดีในสายตาของผู้อื่น การช่วยเหลือผู้อื่นอาจทำให้เรามีความสุขหรือมีความสุขทุกซีกก็ได้ ในปัจจุบัน พระพรหมคุณาภรณ์ประสบความสำเร็จในการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างสูงยิ่ง ท่านสร้างงานเขียนทั้งหมดประมาณ ๓๐๐ เล่ม เล่มที่สำคัญสูงสุดและใช้เป็นตำราอ้างอิงอย่างกว้างขวาง คือ พุทธธรรม พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม และพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ งานเขียนของพระพรหมคุณาภรณ์ แสดงแนวคิดแบบลัทธิเจตจำนงเป็นปฐมบทของแนวคิดทางจริยศาสตร์แนวอื่น ๆ ในพระพุทธศาสนา แนวคิดนี้ปรากฏชัดเจนในคำสอนทางพระพุทธศาสนาเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรม พระพรหมคุณา

ภรณ์ถือว่า “กรรม” และ “เจตจำนง” หรือ “เจตนา” เป็นสิ่งเดียวกัน เพราะถ้าทำกรรมย่อมหมายถึงทำด้วยเจตจำนง ถ้าไม่มีเจตจำนงย่อมไม่มีกรรม “กรรม” หรือ “เจตจำนง” มีความสัมพันธ์กับการทำดีทำชั่ว เจตจำนงของมนุษย์เป็นอิสระ มนุษย์สามารถเลือกที่จะทำดีหรือทำชั่วได้ พระพุทธศาสนาทือว่ากรรมเก่าเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการของกรรม เป็นเหตุปัจจัยในอดีตที่ส่งผลมาสู่ชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบัน เจตจำนงเป็นผู้สร้างและกำหนดความเป็นไปของมนุษย์ คนเราจะเป็นอะไรย่อมอยู่ที่ความตั้งใจที่จะเป็นเช่นนั้น หรือเลือกที่จะเป็นเช่นนั้น ในบรรดากรรมทั้ง ๓ ประเภท คือ กายกรรม วาจกรรม และมโนกรรม มโนกรรมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดและให้ผลกว้างขวางและรุนแรงที่สุด เพราะเป็นจุดเริ่มต้น คนเราคิดก่อนแล้วจึงพูดและกระทำ วาจกรรมและกายกรรมจึงขยายออกมาจากมโนกรรม มโนกรรมรวมถึงความเชื่อถือ ความเห็น ทฤษฎี แนวความคิดและค่านิยมต่าง ๆ ที่เรียกว่า ทฤษฎี

จริยศาสตร์ทางพระพุทธศาสนาหรือพุทธจริยศาสตร์เริ่มจากเจตนาหรือเจตจำนง เจตนาที่เป็นมิจฉาทิฏฐิทำให้เกิดอกุศลกรรม เจตนาที่เป็นสัมมาทิฏฐิทำให้เกิดกุศลกรรม คุณธรรมต่าง ๆ ต้องประกอบไปด้วยกุศลเจตนาหรือสัมมาทิฏฐิ มิฉะนั้นจะนำไปสู่อกุศลกรรม แนวคิดทางจริยศาสตร์แบบลัทธิเจตจำนงในงานเขียนของพระพรหมคุณาภรณ์ เป็นแนวคิดเชิงประยุกต์ที่พยายามตอบปัญหาและชี้แนวทางในการพัฒนาสังคม และทุกครั้งที่สังคมไทยมีปัญหาทั้งในด้านศาสนา สังคม การเมือง และอื่น ๆ พระพรหมคุณาภรณ์จะนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการแก้ไขวิกฤตต่าง ๆ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาชีวิตของบุคคลและสังคมอยู่เสมอ การพัฒนาบุคคล หมายถึง การพัฒนาตนเอง การทำให้ตนเองเจริญขึ้น ในพระพุทธศาสนาหมายถึง การพัฒนาคุณภาพภายในตัวมนุษย์ซึ่งได้แก่ จิตใจ การแก้ปัญหาทุกด้านมีศูนย์กลางอยู่ที่มนุษย์ เมื่อพัฒนามนุษย์หรือพัฒนาบุคคลให้ดีแล้ว การพัฒนาบุคคลคือ การพัฒนาระบบการดำเนินชีวิตทั้ง ๓ ด้านที่สัมพันธ์กัน คือ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา มนุษย์เราจึงควรนำเสนอแนวคิดนี้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง ชุมชน ไม่ยอมทำตามกิเลส เลือกปัญญาให้เป็นผู้นำทาง และดำเนินการฝึกฝนตนเองตามหลักไตรสิกขา

พระพรหมคุณาภรณ์ชี้ให้เห็นว่าในปัจจุบันมีความเข้าใจผิดกันทั่วไปว่าความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาบุคคลและสังคมวัดกันที่การพัฒนาทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางอุตสาหกรรมทำให้เกิดสังคมแบบบริโภคนิยม และการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง พฤติกรรมแบบบริโภคนิยมคือ การที่คนเราตอบสนองความอยากของตนเองโดยการบริโภคสิ่งต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงผลเสียหายของธรรมชาติแวดล้อมและผู้อื่น ในปัจจุบันจึงเกิดแนวคิดที่ด้านกระแสบริโภคนิยมขึ้นเรียกว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน พระพรหมคุณาภรณ์เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องบริโภคนิยมและแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ การปฏิบัติตนตามทางสายกลาง บริโภคแต่พอดี ไม่มากหรือน้อยเกินไป บริโภคในปริมาณที่เหมาะสมในการตอบสนองความต้องการของเราได้ ซึ่งพระพุทธศาสนาใช้คำว่า “มัตตัญญูตา” คือ ความรู้จักประมาณ รู้จักความพอดี ท่านมีทรรศนะว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน การพัฒนาคนด้วยการศึกษาในระดับพื้นฐาน คือ ทำให้คนรู้จักใช้การรับรู้ของตนเองถูกต้อง ทำให้คนรู้จักบริโภคด้วยปัญญา มีมัตตัญญูตา มีดุลยภาพในการให้และการรับ การศึกษาจะต้องสร้างชีวิตและพัฒนาชีวิตให้มีความสมดุลระหว่าง “การได้” กับ “การให้”

ลัทธิเจตจำนงในงานเขียนของพระพรหมคุณาภรณ์แสดงให้เห็นหลักการสำคัญในการวินิจฉัยเรื่องทางการเมือง โดยให้ใช้เกณฑ์การเมืองที่ถูกต้องคือ ธรรมาธิปไตย ให้ธรรมะปกครอง ให้ความดีความถูกต้องปกครอง แนวคิดทางจริยศาสตร์แบบลัทธิเจตจำนงในทรรศนะของนักปรัชญาตะวันตกมีส่วนคล้ายและส่วนต่างจากแนวคิดทางจริยศาสตร์แบบลัทธิเจตจำนงของพระพรหมคุณาภรณ์ ลัทธิเจตจำนงของอิมมานูเอล คานท์มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงว่ามนุษย์

เป็นผู้มีเหตุผล และมีมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีคุณค่าในตัวเอง งานเขียนของพระพรหมคุณาภรณ์มีวัตถุประสงค์มากกว่างานเขียนของนักปรัชญาตะวันตกตรงที่หวังผลในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมด้วย แม้ค่านิยมและพระพรหมคุณาภรณ์จะให้ความสำคัญกับเจตจำนงในฐานะที่เป็นฐานในการวินิจฉัยคุณค่าทางจริยธรรม แต่ค่านิยมก็นำแนวคิดดังกล่าวมาพิจารณามิติต่าง ๆ ในชีวิตของมนุษย์ และมีได้จำแนกแจกแจงบทบาทของเจตจำนงในเชิงพัฒนา ในขณะที่พระพรหมคุณาภรณ์วิเคราะห์ความหมายและบทบาทของเจตจำนงตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาทั้งในระดับโลกิยะและในระดับโลกุตระ งานเขียนของพระพรหมคุณาภรณ์จึงมีความสำคัญในการศึกษาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาจริยธรรมของบุคคลและสังคมในปัจจุบัน

สำนักวิทยาศาสตร์

- วันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์ ตันตระรัตน์ ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ บรรยายเรื่อง “สถาบันเลี้ยงตัวเองภายใต้มหาวิทยาลัยของรัฐ : กรณีศึกษาสถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร” ความโดยสรุปว่า สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร เป็นสถาบันที่เลี้ยงตัวเองภายใต้การกำกับของมหาวิทยาลัยของรัฐ มีฐานะเทียบเท่าคณะในมหาวิทยาลัย จัดการเรียนการสอนด้านวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการเรียนการสอน สถาบันฯ ได้รับการก่อตั้งใน พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยสหพันธ์องค์กรเศรษฐกิจแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งนี้ สหพันธ์องค์กรเศรษฐกิจแห่งประเทศไทยและสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้ร่วมจัดหาทุนเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถเริ่มดำเนินการได้ ในระยะแรก (พ.ศ. ๒๕๓๕) ได้รับการจัดตั้งเป็น “โครงการวิศวกรรมศาสตร์ภาคภาษาอังกฤษ” ต่อมา อีก ๒ ปี มหาวิทยาลัยได้ออกระเบียบตั้งเป็น “สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” และอีก ๒ ปีต่อมา (พ.ศ. ๒๕๓๙) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อสถาบันฯ ว่า “สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร” ในขั้นตอนการจัดตั้งมีอุปสรรคมากมาย ทั้งในเรื่องการเงิน ระเบียบกฎเกณฑ์ และการทำข้อตกลงกับมหาวิทยาลัย ตั้งแต่การจัดตั้งจนถึงปัจจุบัน สถาบันฯ ได้ขยายตัวอย่างมากประสบความสำเร็จอย่างสูง จนเป็นที่รู้จักดีในแวดวงอุดมศึกษา

สำนักศิลปกรรม

- วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ ราชบัณฑิต ประเภททิวาจิตรศิลป์ สาขาวิชานาฏกรรม บรรยายเรื่อง “การวิเคราะห์การรำไทย” ความโดยสรุปว่า รำไทย ในที่นี้หมายถึง รำมาตรฐานที่สร้างสรรค์และพัฒนาเป็นแบบแผนโดยนาฏยศิลป์ราชสำนักและสืบทอดโดยนาฏยศิลป์กรมศิลปากร เพื่อใช้แสดงละคร โขน และระบำในปัจจุบัน รำไทยเป็นการจัดระเบียบร่างกายด้วยอวัยวะสำคัญ ๑๐ ส่วน คือ ศีรษะ ลำตัว แขน มือ ขา เท้า ให้เป็นรูปประติมากรรม รำหนึ่งท่าประกอบด้วย ท่าตั้งต้น ท่าเชื่อม และท่าจบ

การรำไทยมีรูปแบบของมือนั่งนี้ ตั้งมือ หงายมือ จับหงาย จับคว่ำ ซี่กว่า ซี่ตะแคง ซี่หงายล่อแก้ว รูปแบบของแขน (วง) มี ๓ ระดับคือ วงบน วงกลาง และวงล่าง ตำแหน่งของแขนมองจากด้านบนมี ๕ ตำแหน่ง ได้แก่ ตำแหน่งที่ ๑ แขนทำมุม ๔๕ องศากับลำตัว ตำแหน่งที่ ๒ แขนทำมุม ๙๐ องศากับลำตัว ตำแหน่งที่ ๓ แขนทำมุม ๑๓๕ องศากับลำตัว ตำแหน่งที่ ๔ แขนทำมุม ๑๘๐ องศากับลำตัว และตำแหน่งที่ ๕ แขนทำมุม ๒๓๐ องศากับลำตัว รูปแบบของขา (เหลี่ยม) มี ๓ ประเภทคือ ยืนสองขา ยืนขาเดียว นั่ง รูปแบบของขา (ยืนสองขา) ยืนย่อเข่าเล็กน้อย ส้นเท้าชิด เท้าเปิด ๖๐ องศา เท้าวางหน้า ๐ องศา กับลำตัว (ก้าวหน้า) เท้าวางข้าง ๔๕ องศากับลำตัว (ก้าวข้าง) เท้าวางหลัง ๐ องศา กับลำตัว (วางหลัง) รูปแบบของขา (ยืนขาเดียว) ยืนกระดกเท้า กระดกหน้า กระดกข้าง กระดกหลัง กระดกเฉียง รูปแบบของขา (นั่ง) นั่งพับเพียบ

นั่งคุกเข่า นั่งชันเข่าหนึ่งข้าง นั่งคุกเข่ากระดกเฉียง ตำแหน่งลำตัวและศีรษะ เชื่อมโยงกันด้วยเกลียวหรือเส้นควบคุมลำตัวคือ เกลียวหน้า ออกตึง ไหล่ตึง เกลียวข้าง ตั้งลำตัวตรง เอียงซ้าย กดเกลียวซ้าย ตรงชายโครง ไม่ยุบไหล่ ไม่เอียงคอ เอียงขวา กดเกลียวขวา ตรงชายโครง ไม่ยุบไหล่ ไม่เอียงคอ ศีรษะเอียงตามแนวเกลียว

เพื่อให้การผสมตำแหน่งมือ แขนให้เป็นท่ารำ ก็ต้องกำหนดชื่อตำแหน่งเพื่อผสมเป็นท่ารำ ดังนี้ วงบนแบบที่ ๑ ขวาคำแหน่งที่ ๑ ๒ ๓ ๔ ซ้ายตำแหน่งที่ ๑ ๒ ๓ ๔ วงบนแบบที่ ๒ ขวาคำแหน่งที่ ๑ ๒ ๓ ซ้ายตำแหน่งที่ ๑ ๒ ๓ ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการผสมตำแหน่งเป็นท่ารำ จับ (วง) ล่างซ้ายตำแหน่งที่ ๑ + (ตั้งมือ) วงบนขวาคำแหน่งที่ ๓ เท่ากับท่าสอดสร้อยมาลา จับ (วง) ล่างซ้ายตำแหน่งที่ ๑ + จับ (วง) บนขวาคำแหน่งที่ ๓ เท่ากับท่าแขกเต้าเข้ารัง (ตั้งมือ) วงล่างซ้ายตำแหน่งที่ ๑ + (ตั้งมือ) วงล่างขวาคำแหน่งที่ ๑ เท่าขวาวางหลัง เท่ากับท่าซัดจางนาง สำหรับการลำดับชั้นของท่ารำ ๑ ท่า ทำตั้งต้นเป็นแบบจับ ท่าจบเป็นแบบตั้งมือ ทำตั้งต้นเป็นแบบตั้งมือ ท่าจบเป็นแบบจับ ท่าเชื่อมเป็นรูปคดกริช หรือวงกลมเหลื่อมกัน หรือเลขแปด 8 แนวนอน ส่วนการเรียงท่ารำมักเรียงท่ารำจากวงล่างไปวงกลางสูงวงบน หรือเรียงท่ารำจากวงบนไปวงกลางสูงวงล่าง ไม่นิยมเรียงท่ารำจากวงล่างข้ามวงกลางไปวงบน ไม่นิยมเรียงท่ารำต่อกันด้วยวงระดับเดียวกัน

ข้อสังเกต ท่ารำแบบเป็นท่ารำที่มีชื่อท่ากำกับไว้ให้พอเห็นเป็นเค้าว่าท่ารำควรเป็นเช่นไร ในแต่ละชื่อท่ารำนั้นมิได้มีเพียงท่ารำท่าเดียว แต่ประกอบด้วยหลายท่าหนึ่งและท่าเชื่อมจึงจะสมบูรณ์ เช่น ท่าสอดสร้อยมาลาเกิดขึ้น ประกอบด้วย ท่าย่อคือ ท่าสอดสร้อยซ้าย (ท่าเชื่อม) ท่าสอดสร้อยขวา (ท่าเชื่อม) ท่าเชื่อม อีกทั้งยังมีท่าเชื่อมที่ซับซ้อน ดังนั้นคำว่า “ท่ารำ” ควรมีความหมายที่เหมาะสมและชัดเจน ท่ารำไทยนำมาใช้เป็นภาษาท่ารำ การรำไทยส่วนใหญ่เป็นการรำตามคำร้อง เรียกว่า รำตีบท หรือ รำทับท หรือ รำใช้บท ท่ารำอาจแบ่งเป็นท่าละคร และ ท่าระบำ ท่าละครเป็นท่ารำที่มุ่งสื่อความของบทละครให้ชัดเจน และพยายามเลี่ยงการใช้ท่าซ้ำ ๆ ในช่วงเวลาที่ใกล้ ๆ กัน คล้ายกับหลักการเขียนที่ไม่นิยมใช้คำซ้ำ ๆ ในทีใกล้ ๆ กัน ท่าระบำเป็นท่าที่มุ่งแสดงความงามของท่ารำ โดยเลือกท่าที่สื่อความหมายพอนั้น และอาจรำซ้ำท่ากันได้หลาย ๆ ครั้ง หากมีคนรำหลายคนก็อาจประกอบท่ารำของหลายคนขึ้นเป็นท่ารวมให้มีความหมายหนึ่ง ๆ ได้

หน้าที่ของภาษาท่ารำอาจแบ่งออกได้เป็น ๔ ประเภท คือ (๑) ท่ารำแสดงกิริยา เช่น ไป มา บิน เหาะ แผลงศร (๒) ท่ารำแสดงอารมณ์ เช่น โศก โกรธ ดีใจ เสนหา (๓) ท่ารำแสดงปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ฝนตก ลมพัด (๔) ท่ารำแสดงใจความที่เป็นนามธรรม เช่น เกรียงไกร ลิงควรรำถึงถึงก็คือ ท่ารำที่มีชีวิต เนื่องจากคนรำไม่ได้ออกร่างและเจรจาเองทั้งไม่นิยมใช้สีหน้า ทำให้ดูคล้ายหุ่น จึงต้องกำหนดการเคลื่อนไหวของท่ารำให้มีจังหวะเคลื่อนไหวเหมือนมีลมหายใจและรับกับจังหวะของดนตรี ดังนั้น ท่ารำไทยจึงมีการกระทบจังหวะ (ยึดยุบ) อย่างสม่ำเสมอ ตามจังหวะหน้าทับ (กลอง) และจังหวะฉิ่ง การรำต้องอาศัยหลักวิชาสาขาต่าง ๆ เพื่อให้ได้บรรลุผล การรำเป็นคณิตศาสตร์ การรำต้องอาศัยหลักเลขคณิต เพราะต้องนับจังหวะให้ลงตัวเพื่อความพร้อมเพรียงระหว่างดนตรีกับการรำ และระหว่างคนรำด้วยกัน การรำให้ลงตัวเรียกว่า กระทบจังหวะ (กลองหรือฉิ่ง) การรำต้องอาศัยเรขาคณิตเพื่อจัดอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายให้เป็นรูปทรงและจัดเส้นทางการเคลื่อนที่หรือแปรแถวให้คลี่คลายไปมาได้อย่างราบรื่น ไม่ยุ่งเหยิง การรำเป็นฟิสิกส์ การรำต้องใช้พลังในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้การขับเคลื่อนอวัยวะต่าง ๆ มีประสิทธิภาพ การใช้พลังจะสอดคล้องกับการแสดงกิริยาให้สามารถสื่ออารมณ์ต่าง ๆ ของตัวละครในขณะนั้นได้อย่างชัดเจน เช่น ความโกรธใช้การผลักดันพลังจากภายในให้ออกมาดูระเบิดอย่างรุนแรง ความเศร้าใช้พลังที่แรงเช่นกัน แต่เป็นการใช้พลังอย่างต่อเนื่องและอาจเก็บกด การรำเป็นนิเทศศาสตร์ การรำมีจุดประสงค์ในการสื่อความหมายด้วยภาษากายให้ชัดเจน โดยการเลือกท่าทางตาม

ธรรมชาติของมนุษย์มาปรุงแต่งให้ประณีต เกิดเป็นทำนองเป็นคำ ๆ เรียงต่อกัน เป็นประโยค เพื่อบรรยายความ อากาธ อารมณ์ ฯลฯ ให้คนดูเห็นเป็นจริงเป็นจังไปพร้อม ๆ กับการฟังหรือและบทรำ เป็นการสื่อเรื่องและรสไปพร้อม ๆ กัน การรำเป็นทัศนศิลป์ การรำอาศัยหลักทัศนศิลป์ ในการสร้างภาพท่ารำ การจัดภาพกลุ่มคนรำ (การตั้งซุ้ม) และการแปรแถว ให้เกิดเป็นภาพที่งดงาม มีความเคลื่อนไหว และมีความสมดุล มีจุดเด่น จุดส่งเสริม และมีส่วนพื้นหน้า และหลังประกอบกันให้ภาพสมบูรณ์

สรุป การรำไทยเป็นการสร้างประติมากรรมลอยตัวที่เคลื่อนไหว โดยอาศัยหลักวิชคณิตศาสตร์ พีลิสส์ นิเทศศาสตร์ ทัศนศิลป์ ฯลฯ ให้สวยงามต่าง ๆ สอดประสานกันอย่างมีระเบียบงดงามในตัวผู้รำคนเดียว หรือหลายคน ประกอบกัน เพื่อสื่อความหมายไปตามการใช้บทละครหรือบทระบำให้คนดูได้ทั้งเรื่องและรสไปพร้อมกัน

รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา กาญจนวรรณ ภาควิชาอักษรศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย บรรยายเรื่อง “อักษรไทยกับ ISO” ความโดยสรุปว่า ISO (International Organization for Standardization) หรือองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน คือ เครือข่ายของสถาบันมาตรฐานของชาติจาก ๑๕๖ ประเทศ เนื่องจากชื่อ “International Organization for Standardization” อาจจะมีตัวย่อต่างกันในแต่ละภาษา (“IOS” ในภาษาอังกฤษ “OIN” ในภาษาฝรั่งเศส ซึ่งเขียนว่า Organisation internationale de normalisation) จึงตกลงกันที่จะใช้คำจากภาษากรีก คือ isos ซึ่งหมายความว่า “equal” หรือเท่าเทียมกัน ฉะนั้น ไม่ว่าจะเป็ประเทศใด ภาษาใด ชื่อย่อขององค์การจึงเป็น ISO แต่เพียงประการเดียว นับจาก ค.ศ. ๑๙๔๗ เป็นต้นมา ISO ได้เผยแพร่มาตรฐานระหว่างประเทศไปแล้วมากกว่า ๑๕,๐๐๐ มาตรฐาน เช่น มาตรฐานทางด้านเกษตรกรรม การก่อสร้าง วิศวกรรม อุปกรณ์การแพทย์ ตะปู ควาง ตู้นั่งรถจักรยานยนต์ ล้อจักรยานยนต์ บัตรโทรศัพท์ บัตรธนาคาร รหัสสัญญาณ ภาพและเสียง รหัสคอมพิวเตอร์ ศัพท์เทคนิค ภาษา ฯลฯ ในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๒๕ ราชบัณฑิตยสถานได้พิจารณาเห็นควรปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันซึ่งประกาศใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๒ เสียใหม่ เนื่องจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวยังมีที่บกพร่อง ไม่สอดคล้องกับความต้องการและลักษณะการใช้ในปัจจุบัน ในขณะที่เดียวกัน ISO ก็ได้มีมติมอบหมายให้ประเทศไทยโดยราชบัณฑิตยสถานเป็นเจ้าของเรื่องดำเนินการจัดทำร่างมาตรฐานการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน เพื่อใช้เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศด้วย

ราชบัณฑิตยสถานจึงได้เสนอคณะรัฐมนตรีขอแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงวิธีการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันขึ้นมาคณะหนึ่ง เพื่อปรับปรุงหลักเกณฑ์ที่เคยมีมาให้เหมาะสมในปัจจุบันหลักเกณฑ์ใหม่นี้ได้ประกาศใช้แล้ว เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๒ เพื่อให้ใช้เขียนชื่อจังหวัด เขต อำเภอ กิ่งอำเภอ และชื่อทางภูมิศาสตร์อื่น ๆ รวมทั้งชื่อถนนด้วย ในส่วนของ ISO นั้น ราชบัณฑิตยสถานก็ได้ร่วมมือกับสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ในฐานะตัวแทนสมาชิกจากประเทศไทย จัดทำมาตรฐานทางภาษาขึ้น ๒ ฉบับ คือมาตรฐาน ISO 11940-1: 1998 – Information and documentation – Transliteration of Thai และมาตรฐาน ISO/DIS 11940-

2: Information and documentation – Transliteration of Thai characters into Latin characters – Part 2: Simplified transliteration of Thai language ฉบับแรกคือการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน ส่วนฉบับที่ ๒ นอกจากจะถอดอักษรแล้วยังมีสูตรการออกเสียงซึ่งสามารถนำไปใช้กับคอมพิวเตอร์ต่อไปได้ อักษรไทยที่อยู่ในมาตรฐาน ISO มี ๔๗ ตัวดังนี้ (๑) พยัญชนะ ๔๖ ตัว (รวมทั้ง ข ค ฅ ฎ ฏ) (๒) สระที่อยู่ในระดับเดียวกับพยัญชนะ ๙ ตัว คือ สระอะ สระอา สระอ่า สระเอ สระแอ สระโอ สระเอ สระไอ สระอาหางยาว (๓) สระและเครื่องหมายเหนือพยัญชนะ ๗ ตัว คือ ไ้ ใ้ ใ้ ใ้ ใ้ ใ้ ใ้ (๔) สระและเครื่องหมายใต้พยัญชนะ ๓ ตัว คือ สระอุ สระอู สระอุ (๕) เครื่องหมายวรรณยุกต์และเครื่องหมายเหนือพยัญชนะ ๕ ตัว คือ ไม้เอก ไม้โท ไม้ตรี ไม้จัตวา ทัณฑ์มาต (เครื่องหมายฆ่าเสียง) (๖) เลขไทย ๑๐ ตัว (๗) เครื่องหมายพิเศษ ๗ ตัว คือ ไม้ยมก ไม้ยาลน้อย ยามักการ ฟองมัน อังคั่นเดี่ยว อังคั่นคู่ ไคบุตร อันที่จริงยังมีเครื่องหมายโบราณที่มาตรฐาน ISO ยังไม่รู้จักอยู่อีกบ้าง เช่น ฟองมัน ฟันหนู (เครื่องหมายฟองมันที่มีขีด ๒ ซีดอยู่ข้างบน) ตีนกา (รูปร่างคล้ายเครื่องหมายบวก แต่ใหญ่กว่า เป็นเครื่องหมายบอกเงินตราและตัวเลข) ฯลฯ เครื่องหมายเหล่านี้จึงไม่อาจจะเป็นให้แก่คอมพิวเตอร์ได้อักษรไทยทั้ง ๔๗ ตัวดังกล่าวเป็นเพียงการแทนค่าเพื่อให้สื่อได้ในระบบสากล อาจถือได้ว่าเป็นพื้นฐานเพื่อการสร้างแบบชุดอักษร (font) ที่จะใช้งานกับคอมพิวเตอร์ต่อไป Font หมายถึง รูปแบบของอักษรชุดใดชุดหนึ่งซึ่งสามารถแสดงได้บนจอ หรือพิมพ์ออกทางเครื่องพิมพ์ได้

ในปัจจุบันแผงแป้นอักขระ (keyboard) ที่สามารถส่งตัวอักษรไทยให้แก่คอมพิวเตอร์ได้มีอยู่ ๔๖ แป้น เมื่อใช้แป้นเปลี่ยนชุดอักษร (shift key) ร่วมด้วยก็สามารถจะส่งอักษรได้ ๙๒ ตัว อักษรที่ไม่สามารถป้อนผ่านแป้นอักขระได้นั้นสามารถป้อนผ่านทางแทรก (Insert) ได้ ในโปรแกรมประมวลผลอย่าง Microsoft Word สามารถเลือกคำสั่ง Insert Symbol ได้ จากนั้นให้เลือก Font: (normal text) และ Subset: (Private Use Area) อย่างไรก็ตาม อักษรแทรกเหล่านี้อาจจะมีปัญหาในการส่งผ่านทางอินเทอร์เน็ต ถ้าผู้รับสารใช้ซอฟต์แวร์ที่รับรหัสเหล่านี้ได้ก็สามารถจะอ่านได้ แต่ถ้าไม่มีก็ไม่สามารถจะอ่านได้ สิ่งที่ได้คือสิ่งที่วงการคอมพิวเตอร์เรียกว่า “ขยะ” ในยุคแรกที่มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้กับภาษานั้นมีปัญหาเป็นอย่างมากในการพิมพ์ เพราะคอมพิวเตอร์สร้างขึ้นมาเป็นครั้งแรกเพื่อใช้กับอักษรโรมัน ซึ่งอักษรทุกตัวอยู่ในบรรทัดเดียวกันทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นพยัญชนะหรือสระ แต่ภาษาไทยนั้นสระมีตำแหน่งอยู่ถึง ๔ ทาง คือ หน้า หลัง บน และล่าง การพิมพ์ภาษาไทยในยุคแรกจึงเรียงพยัญชนะและสระแบบเดียวกับภาษาอังกฤษ ต่อมาได้มีการเขียนโปรแกรมจัดรูปแบบการพิมพ์ให้สวยงามยิ่งขึ้นจนอักษรอยู่ในตำแหน่งที่เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ในประเทศไทยนอกจากจะมีชุดอักษรมาตรฐานแล้วก็ยังมีย่อชุดอักษรอื่น ๆ อีกทั้งในภาคเหนือและภาคอีสาน ในปัจจุบันได้มีการฟื้นฟูการศึกษาตัวอักษรต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อการสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ราชบัณฑิตยสถานจึงได้ตั้งกรมการจัดทำหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยน้อยเป็นอักษรโรมันขึ้นเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ เพื่อนำเสนอต่อ ISO ต่อไป

ผู้สนใจบทความดังกล่าวขออนุญาตค้นคว้าได้ที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารราชบัณฑิตยสถาน ห้องสมุดราชบัณฑิตยสถาน โทรสารหมายเลข ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๙๒ หรือทางเว็บไซต์ www.royin.go.th ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐

ราชบัณฑิตยสถานเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการประชาชน

ทาง ● รายการวิทยุ

- ๑. รายการ **รู้ รัก ภาษาไทย** ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทุกวัน ช่วงภาคเช้าเวลา ๗.๐๐-๗.๓๐ น. ความยาวประมาณ ๑-๒ นาที
- ๒. รายการ **เพลินภาษา ๕ นาที** ทาง FM 92.5 MHz ทุกวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เวลา ๑๗.๑๐-๑๗.๑๕ น. ความยาวประมาณ ๕ นาที
- ๓. รายการ **คลังความรู้ คู่แผ่นดิน** ทาง FM 92.5 MHz และ AM 891 KHz ทุกวันเสาร์ เวลา ๒๐.๓๕-๒๑.๐๐ น. ความยาวประมาณ ๒๕ นาที

● รายการโทรทัศน์

รายการ **คนเก่งภาษาไทย** ทางสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย ทุกวันเสาร์ เวลา ๑๘.๐๐-๑๘.๓๐ น. ออกอากาศตั้งแต่วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๓ - ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ จำนวน ๓๐ ตอน

● คอลัมน์ประจำหนังสือพิมพ์

คอลัมน์ **องค์ความรู้ภาษาไทย** โดยราชบัณฑิตยสถาน ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ วันจันทร์-ศุกร์

ไขปัญหาภาษาไทย

ถาม คำว่า ความชื้นสัมพัทธ์ มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษคำใด มีความหมายอย่างไร

ตอบ คำว่า ความชื้นสัมพัทธ์ มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษคำว่า relative humidity ซึ่งในหนังสือศัพทมูลศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายคำว่า ความชื้นสัมพัทธ์ ซึ่งเป็นศัพท์บัญญัติของคำว่า relative humidity ว่า อัตราส่วนระหว่างน้ำหนักของไอน้ำในอากาศเทียบกับน้ำหนักของไอน้ำที่ควรจะมีได้เต็มที่ในขณะนั้น ในปริมาตรที่เท่ากันและในอุณหภูมิเดียวกัน ความชื้นสัมพัทธ์โดยทั่วไป จะกำหนดค่าเป็นร้อยละ

ถาม เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ชั้นจตุตถจุลจอมเกล้า เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ชั้นจตุรถาภรณ์มงกุฎไทย อ่านว่าอย่างไร

ตอบ จตุตถจุลจอมเกล้า อ่านว่า จะ-ตุต-ตะ-จุน-ละ-จอม-เกล้า และ จตุรถาภรณ์มงกุฎไทย อ่านว่า จัต-ตุ-ระ-ธา-พอน-มง-กุฎ-ไท

ถาม คำว่า อุตสาหกรรม อ่านว่า อุด-สา-หะ-กำ หรือ อุด-ตะ-สา-หะ-กำ

ตอบ ในหนังสืออ่านอย่างไรและเขียนอย่างไร ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พิมพ์ครั้งที่ ๑๙ พ.ศ. ๒๕๕๒ ระบุคำอ่านของคำว่า อุตสาหกรรม ไว้ในหน้า ๔๖ ว่า อุด-สา-หะ-กำ

ถาม คำว่า กลไก อ่านว่า กน-ไก หรือ กน-ละ-ไก

ตอบ ในหนังสืออ่านอย่างไรและเขียนอย่างไร ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับเดียวกับที่กล่าวข้างต้น ระบุคำอ่านไว้ในหน้า ๓ ว่า กน-ไก ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน เก็บคำดังกล่าวไว้แล้วโดยระบุที่มาของคำว่ามาจากภาษาอังกฤษ คำว่า mechanism

ถาม คำว่า โอวาทปาติโมกข์ และ อุโบสถกรรม อ่านว่าอย่างไร

ตอบ ในหนังสือ อ่านอย่างไรและเขียนอย่างไร ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับเดียวกัน ระบุคำอ่านไว้ในหน้า ๔๘ และหน้า ๔๖ ว่า โอ-วา-ทะ-ปา-ติ-โมก และ อุ-โบ-ส-ด-ตะ-กำ

ราชบัณฑิตยสถาน
สนามเสือป่า เขตดุสิต
กทม. ๑๐๓๐๐

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ ๑๘๖/๒๕๕๐
ไปรษณีย์ดุสิต

จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน เพื่อเผยแพร่งานวิชาการ ข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ ของราชบัณฑิตยสถาน

ที่ปรึกษา นายชรรค์ชัย บุญปาน
นางมณีรัตน์ ผลิพัฒน์
นางจินตนา พันธุ์พัก
ศาสตราจารย์ นพ.ยงยุทธ วัชรดุลย์
ดร.วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.สมควร กวียะ
ศาสตราจารย์พิเศษเสฐียรพงษ์ วรรณปก

จัดทำโดย ศูนย์ประชาสัมพันธ์ ราชบัณฑิตยสถาน
บรรณาธิการ นางสาวสุปัญญา ชมจินดา
กองบรรณาธิการ

นางสาวอารี พลดี	นางพรทิพย์	เดชทิพย์ประภาพร
นางสาวปิยรัตน์ อินทร์อ่อน	นายอาคม คงทน	
นางสาวกระลำภีชัย แพรกทอง	นางสาวสุกุลรัตน์	นำจิตร์ชื่น
นางกนกวรรณ ทองตะโก	นางปิยจมา	สุดสวาท
นางสาวกุลศิรินทร์ นาคไพจิตร	นายอภิเดช	บุญสงค์
นางสาวจินดารัตน์ โพธิ์นอก		

พิมพ์ที่ : บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด ๓๐๗ ซอยลาดพร้าว ๘๗ วังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทร. ๐ ๒๕๖๖ ๖๖๐๐-๖ โทรสาร ๐ ๒๕๓๙ ๒๕๑๒, ๐ ๒๕๖๖ ๖๖๐๙